

Rapport - Genomgripande utredning av Fritt sök till gymnasieskolan

Sammanfattande slutsatser

Slutsatserna utifrån vad som har framkommit av arbetet med rapporten för elever folkbokförda i Lunds kommun och för Lunds kommunala gymnasieskolor är följande:

Gymnasiemarknaden för Fritt Sök Skåne är komplex. Den består åtminstone av tre lokala gymnasiemarknader, Lund, Malmö och Helsingborg. De tre marknaderna är inte exklusiva utan hänger samman med utbyte av elever sinsemellan, till exempel pendlar elever från Landskrona både till Lunds och Helsingborgs kommunala och enskilda gymnasieskolor. Komplexiteten är huvudanledningen till att hela Fritt sök borde utredas i enlighet med samarbetsavtalet.

En eventuell förändring av antagningsreglerna i syfte att gynna folkbokförda elever i Lunds kommun i intagningen till Lunds kommunala gymnasieskolor skulle inom ramen för nuvarande samverkansavtal innebära ett avsteg från själva avtalet och kräver antagligen att avtalet måste sägas upp. Det skulle innebära både konsekvenser för elever folkbokförda i Lunds kommun och Lunds kommunala gymnasieskolor.

Ett syfte med samarbetsavtal är att fullgöra kommunernas ansvar om att erbjuda ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Utbildningar som erbjuds ska så långt det är möjligt anpassas till elevernas önskemål. Utan samverkansavtalet Fritt Sök uppfyller få kommuner lagkravet fullt ut då det inte finns underlag i alla gymnasiekommuner för "smala" program. Sannolikt skulle även Lunds kommunala gymnasieskolor få problem att leva upp till ett allsidigt urval då underlaget av elever skulle minska och de stordriftsfördelar som finns med samlade gymnasieutbildningar skulle minska. Samtidigt skulle det råda "fritt sök" till enskilda gymnasieskolor eftersom lagstiftningen fastställer det. Syftet med Fritt sök var bland annat att erbjuda regionens elever en ökad valfrihet, likt den de hade fått till regionens friskolor, till regionens kommunala gymnasieskolor. Lunds kommuns elevers valfrihet minskar vid ett utträde ur samarbetet Fritt sök. 75 procent av elever folkbokförda i Lunds kommun som har valt att söka sig till kommunalt gymnasium utanför Lunds kommun har valt kommunala gymnasier i Malmö stad. Ett utträde ur Fritt sök skulle minska Lunds ungdomars möjlighet att studera i Malmös kommunala gymnasier.

Under perioden Fritt Sök samarbetet har funnits, 2008 och framåt, har utbudet och efterfrågan på de lokala gymnasiemarknaderna inom samarbetet förändrats. Andelen folkbokförda elever som läser på kommunala och enskilda gymnasier i den egna kommunen har utvecklats olika i Lund, Malmö och Helsingborg. I Lund är det fortfarande en absolut majoritet som studerar på de kommunala gymnasierna. I Malmö och Helsingborg är det cirka hälften som läser på kommunala gymnasier. Under perioden har andelen som kommit in på sina förstahandsval varit avtagande, även om det har varierat från år till år. Det gäller för samtliga tre gymnasiemarknaderna samt för riket. Andelen som kommer in på sitt förstahandsval är genomgående högst för elever folkbokförda i Lunds kommuns.

Lunds kommun har flest kommunala gymnasieplatser av samarbetskommunerna. Lunds kommuns elever utgör cirka 41 procent av de elever som går i kommunala gymnasieskolor i Lund, motsvarande andel är cirka 25 procent i de enskilda gymnasieskolorna. Dagens antal kommunala gymnasieplatser möter inte det framtida behovet av gymnasieplatser i Lund. Den framtida efterfrågan från Lunds tidigare samarbetskommuner, Burlöv, Kävlinge, Lomma och

Burlöv överstiger klart utbudet av kommunala gymnasieplatser i Lund, förutsatt att alla 16-18 åringar väljer Lunds kommun.

Grundläggande för intagningen till gymnasieskolor är betygsintagning. Utöver sitt meritvärde har de blivande eleverna ett antal preferenser som de beaktar. Ny forskning, såväl som tidigare forskning, visar att elever inte enbart agerar rationellt som en homo economicus i sina val till gymnasieskolan. Forskning visar att drygt hälften av elevernas preferenser är program och kunskapsrykte. Om det är högt eller lågt och om elevernas preferenser ska betraktas som kunskaps- och utbildningsmässigt inriktade är en tolkningsfråga. Eleverna lägger även stor vikt vid andra ickeakademiska faktorer som avstånd till, och lokalisering, av gymnasiet, samt för Ipad/dator och vänner.

De ekonomiska konsekvenserna vid ett utträde ur Fritt sök är både avvecklingskostnader och kostnader som ökar för att stordriftsfördelar försvinner. Det gäller funktioner som gemensamt ansöknings- och antagningssystem och uppfyllande av informationskravet som SYV-chatt, gymnasiekatalog och gemensam elevdatabas för bland annat månadsbetalning till kommuner och fristående skolor.

Utträdet skulle sannolikt även få pedagogiska konsekvenser för elever folkbokförda i Lunds kommuns. Utbudet av program och inriktningar skulle antagligen bli mindre då det finns färre elever att dela kostnaderna på och valfriheten att söka kommunala gymnasieplatser inom samarbetet skulle begränsas för elever folkbokförda i Lunds kommun.

I samverkansavtalet fastslås det att samverkansparterna årligen ska följa upp och utvärdera elevströmmar och grad av tillgodosedda förstahandsval. Någon grundlig utvärdering av samverkansavtalets syfte har inte genomförts av samverkansparterna.

Innehåll

Inledning.....	5
Lagstiftning.....	6
Samverkansavtalet.....	6
Lagstiftningen på gymnasieområdet.....	7
Skolplikt. Tillgång till utbildning och vägledning.....	7
Skolväsendet.....	7
Lika tillgång till utbildning.....	7
Huvudmän för utbildning.....	7
Målgrupp, samverkan, antagningsorganisation.....	8
Kommunens ansvar att erbjuda gymnasieutbildning.....	8
Samverkansavtal.....	8
Gemensam antagningsorganisation.....	9
Antagningsorganisation.....	9
Konsekvenser.....	9
Den sökandes val/preferenser.....	12
Rationella val/homo economicus.....	12
Strategiska val.....	12
Utveckling av andelen gymnasieelever på kommunala och enskilda skolor under Fritt sök.....	14
Lund.....	14
Malmö.....	14
Helsingborg.....	15
Kristianstad.....	16
Valprocessen och förstahandsval.....	17
Beslut om Fritt sök, Lunds kommun.....	17
Tidplan för ansökning till gymnasiet, exempel ansökning till läsåret 2019/2020.....	18
Marknaden för gymnasieplatser.....	22
Utbudet av kommunala skolenheter.....	22
Utbudet av fristående skolenheter.....	23
Antal gymnasieplatser.....	24
Kommunala gymnasieplatser.....	24
Lunds kommun som gymnasieskolmarknad 2018/2019.....	25
Inpendling till kommunala skolenheter i Lunds kommun.....	25
Inpendling till enskilda huvudmän i Lunds kommun 2018.....	26

Utpendling till kommunala och enskilda huvudmän från Lunds kommun 2018	27
Efterfrågan på gymnasieplatser	28
Elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt gymnasieplatser i andra kommuner 2018 och 2019 .	31
Kommunala och enskilda gymnasier	31
Kommuner	31
Skolor	32
Typ av program.....	32
Val av yrkesprogram	32
Val av högskoleförberedande program.....	33
Ungdomar som söker kommunala högskoleförberedande program.....	34
Skolor och meritvärden Malmö.....	34
Bilaga 1 Inpendling och utpendling till kommunala gymnasieskolor.....	36
Bilaga 2 Antalet gymnasieplatser i Lund 2015 till 2018	37

Inledning

Kommunkontoret har fått i uppdrag av Kommunstyrelsen att genomföra en utredning av samverkansavtal och Fritt Sök *utifrån* inkomna motioner och utredningsdirektivens intentioner. I arbetet har Kommunkontoret samarbetat med Utbildningsförvaltningen, bland annat avseende lagstiftningen på området, samt mött företrädare för invånare i Lund.

Rapporten redovisar vad som framkommit under arbetet.

Lagstiftning

Lagstiftningen på området avser dels avtal och beslut avseende Fritt sök, dels lagstiftning för gymnasieskolan.

Samverkansavtalet

Samverkansavtalets parter var 2010 kommunerna Bjuv, Båstad, Burlöv, Eslöv, Helsingborg, Hässleholm, Höganäs, Hörby, Höör, Klippan, Kristianstad, Lomma, Lund, Malmö, Osby, Perstorp, Simrishamn, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Åstorp, Ängelholm, Örkelljunga, Östra Göinge och gymnasieförbunden, Bromölla-Sölvesborg, Landskrona-Kävlinge-Svalöv och Sydsvenska gymnasieförbundet (1 § Avtalsparter).

I samverkansavtalets 2 § fastställdes avtalets syfte:

”Detta samverkansavtal syftar till att möjliggöra för sökande elever till årskurs 1:

- får sitt förstahandsval av program och skola tillgodosett
- fritt får välja mellan de program som erbjuds inom samverkansområdet och blir mottagna i första hand enligt gällande lagstiftning

I avtalets 3 § fastställs avtalets innehåll:

”Avtalens samverkansområde utgörs av avtalskommunerna vad avser antagning till årskurs 1 för samtliga nationella program, Särskilda varianter av nationella program utan riksrekrytering samt Nationellt godkända idrottsutbildningar det sökbara introduktionsprogrammet Programinriktat individuellt val (IMPRO) Samverkan avseende övriga introduktionsprogram bygger på separata avtal mellan berörda kommuner.

- Utöver program med antagning till årskurs 1 omfattar avtalet även fjärde året på Teknikprogrammet.

Avtalet bygger på skollag och gymnasieförordning vilka reglerar; elevernas rättigheter att erbjudas utbildning på nationella program, elevernas rätt att tas emot som sökande till dessa utbildningar, kommunernas skyldighet att erbjuda och ta emot elever på utbildning inom de nationella programmen, möjlighet/skyldighet att erbjuda och ta emot elever inom Programinriktat individuellt val.”¹

I Fritt Sök ingår även en gemensam webbportal för information och ansökan, Skanegy.se, ett gemensamt intagningsystem, gemensam elevdatabas för bland annat månadsbetalning till kommuner och fristående skolor.

Enligt avtalets 9 § ska samverkansparterna årligen följa upp och utvärdera elevströmmar och grad av tillgodosedda förstahandsval. Avtalets giltighetstid regleras i 10 §. Avtalet gäller tillsvidare med 18 månaders uppsägningstid och om parterna beslutar att avveckla avtalet har

---

¹ Samverkansavtal för Gymnasieskolan i Skåne. Samverkansparter: Kommuner och gymnasieförbund i Skåne. Reviderat december 2010.

elever som påbörjat utbildningen sin lagstadgade rätt att fullfölja denna i den kommun där man påbörjat den. Uppsägningsdatum är den 1 januari².

Att eventuellt ändra antagningsreglerna inom ramen för nuvarande samverkansavtal innebär ett avsteg från själva avtalet och kräver antagligen att avtalet måste sägas upp. Utöver de ekonomiska konsekvenserna av att stå utanför ett samarbetsavtal finns det även ekonomiska konsekvenser förenat med avvecklingsperioden för avtalet.

Lagstiftningen på gymnasieområdet

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) redogör för lagstiftningen på gymnasieområdet i sin skrift ”Handbok för gymnasieantagning 2018-2019³”. En anledning till att SKL har tagit fram handboken är att gymnasieskolan är den skolform som har den mest omfattande författningsregleringen. Handboken innehåller en sammanställning av gällande bestämmelser samt kommentarer från Sveriges Kommuner och Landsting. Nedan presenteras ett urval ur handboken.

Skolplikt. Tillgång till utbildning och vägledning

Skolväsendet

Enligt skollagen anordnas utbildning inom skolväsendet av det allmänna och av enskilda enligt vad som anges i skollagen 1 kap. 1-7 §§.

Lika tillgång till utbildning

I skollagen 1 kap. 8 § anges att alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen.

Huvudmän för utbildning

I skollagen 2 kap. anges att som huvudmän för gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning samt särskild utbildning för vuxna finns **kommuner och landsting**.

Enskilda får efter ansökan till **Skolinspektionen** godkännas som huvudmän för gymnasieskola och gymnasiesärskola. Skolinspektionen prövar ansökan och kan ge ett godkännande för viss utbildning vid en viss skolenhet.

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska **samråd** om den kommande verksamheten ske mellan **den enskilde** och den **kommun där utbildningen ska bedrivas**. Det är den enskilde huvudmannen som ansvarar för att samrådet dokumenteras. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasieskola eller

---

² För avtal om gemensam beräkningsgrund för interkommunal ersättning gäller andra uppsägningsregler. SAMVERKANSAVTAL avseende – Gemensam beräkningsmodell för interkommunal ersättning inom vuxenutbildning i Skåne, Sölvesborg, Olofström, Ronneby och Karlshamn. Kommunförbundet Skåne 2013-05-29. § 5 Avtalsperiod m.m. Avtalet gäller för interkommunala ersättningar fr.o.m detta avtals tecknande till dess att avtalet sägs upp av en eller flera parter. Uppsägningen av avtalet sker inför nytt budgetår dock senast den 30 juni (året före). Uppsägningen meddelas skriftligen samtliga parter. § 6 Tvist. Parterna förbinder sig att vid tvist som inte kan lösas direkt mellan parterna, vända sig till Kommunförbundet Skåne för hjälp att lösa tvisten innan eventuell uppsägning av avtalet sker.

³ <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/handbok-for-gymnasieantagning-2018-2019.html>

gymnasiesärskola, **ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet.**

Målgrupp, samverkan, antagningsorganisation

De olika utbildningarna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Utbildningarna i gymnasieskolan består av 18 nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Inom programmen finns inriktningar, särskilda varianter samt gymnasial lärlingsutbildning.

Bestämmelserna om erbjudande av viss utbildning (inriktningsgaranti) återfinns i skollagens 16 kap. 12 §.

Utöver de nationella programmen finns riksrekryterande utbildningar, riksrekryterande yrkesutbildningar samt riksrekryterande estetisk spetsutbildning. Dessutom finns riksrekryterande idrottsutbildningar; RIG, samt nationellt godkända idrottsutbildningar; NIU, därutöver finns försöksverksamhet med spetsutbildning.

En riksrekryterande utbildning är en utbildning som elever kan söka från hela landet på samma villkor. Både offentliga och enskilda huvudmän får ansöka om att en utbildning ska vara riksrekryterande.

I gymnasieförordningens 5 kap. 12-26 §§ beskrivs bland annat olika typer av riksrekryterande utbildningar i gymnasieskolan.

Skolverket har fattat beslut om vilka skolor som får delta i försöket med riksrekryterande gymnasiala spetsutbildningar.

Försöksverksamhet anordnas också med riksrekryterande distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun (SFS 2011:682 m. ändringar). Denna utbildning får påbörjas senast höstterminen 2018 enligt förordningen (SFS 2016:918)⁴.

Kommunens ansvar att erbjuda gymnasieutbildning

Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program och i vissa fall introduktionsprogram.

För de nationella programmen ska erbjudandet omfatta **ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar**. Vilka utbildningar som erbjuds ska så **långt det är möjligt anpassas till elevernas önskemål**. Detta gäller även **antalet platser på utbildningarna**.

Erbjudandet kan avse gymnasieutbildning som **hemkommunen själv anordnar eller som anordnas av en annan kommun** eller ett landsting som hemkommunen **tecknat samverkansavtal med**. **Erbjudandet kan inte avse utbildning i fristående skola.**

Samverkansavtal

I skollagen anges inte vad ett samverkansavtal ska innehålla och inte heller när avtalet ska vara tecknat.

---

⁴ Ett antal elever folkbokförda i Lunds kommun studerar på utbildningen som Torsås erbjuder.

Samverkansavtal kan tecknas på program eller inriktning. **Om avtal tecknas på enbart inriktning** kan sökande **endast mottas till programmet i sin helhet**. Sökande har **rätt att ändra** till annan **inriktning** som startar **i åk två**.

I samverkansavtalet bör anges vilken interkommunal ersättning (IKE) som hemkommunen ska betala till samverkanskommunen så att detta belopp kan användas som underlag vid beslut om bidrag till fristående skolor.

För särskilda varianter som inte fått riksrekryterande status gäller att det är hemkommunens elever och elever från den kommun som man tecknat samverkansavtal med om den särskilda varianten (samverkansområdets elever) som ska tas emot i första hand.

Beträffande nationellt godkända idrottsutbildningar, NIU, krävs samverkansavtal för att uttagna NIU-elever från annan kommun ska tas emot som sökande i första hand på sökt studieväg. Dessa elever kan därefter prövas för antagning och vid antagning därmed få rätt till inackorderingsstöd.

Om hemkommun tecknar samverkansavtal om NIU-utbildning ska avtalet gälla utbildningen i sin helhet. Samverkansavtal kan inte tecknas för enskild elev.

Gemensam antagningsorganisation

I skollagens 15 kap. 14 § anges att respektive huvudman ansvarar för antagningen till de olika utbildningar som huvudmannen anordnar.

Eftersom de sökande alltid ska lämna sin ansökan till hemkommunen bör alla kommuner (även de som saknar gymnasieskola eller gymnasiesärskola) vara anslutna till ett antagningskansli, en gemensam antagningsorganisation, så att det är tydligt för de sökande var ansökan ska lämnas.

Antagningsorganisation

Antagningsorganisationen får vara gemensam med andra kommuner och med fristående huvudmän vilket innebär att elevernas ansökningshandlingar kan lämnas in till ett antagningskansli som är gemensamt för flera kommuner/huvudmän.

I de flesta fall gör även kommuner utan egen gymnasieskola och gymnasiesärskola överenskommelser/avtal med de kommuner, som anordnar gymnasieskola och gymnasiesärskola och har inrättat antagningskansli, om att deras elever kan lämna ansökan till ett sådant kansli.

Konsekvenser⁵

Hemkommunens ansvar - Skyldighet att erbjuda utbildning⁶

Genom samverkansavtalet uppfyller samtliga kommuner inom samverkansområdet lagkraven att anordna eller erbjuda nationella program och programinriktat val. För övriga introduktionsprogram kan finnas lokala avtal mellan kommuner. Utan samverkansavtal uppfyller få kommuner lagkravet fullt ut då det inte finns underlag i alla gymnasiekommuner

---

⁵ Avsnittet bygger på kommentarer lämnade av Utbildningsförvaltningen.

⁶ Enligt 30 § 15 Kap. Skollagen (2010:800), Enligt 42 § 16 Kap. Skollagen (2010:800), Enligt 16 § 17 Kap. Skollagen (2010:800)

för "smala" program. Samverkansavtal kan träffas mellan kommuner och landsting men inte mellan kommun och fristående huvudman.

Informationsansvar⁷

Samtliga kommuner inom samverkansområdet uppfyller informationskravet via de gemensamma kommunikationsvägarna som följer av samverkansavtalet: SkåneGy⁸ med SYV-chatt och Gymnasiekatalogen. Utan samverkansavtal behöver respektive kommun själv informera sina elever då förutsättningarna kan skilja avsevärt.

Ansökan⁹

Alla ansökningar hanteras idag via det gemensamma antagningssystemet som alla samverkanskommuner äger via Kommunförbundet Skåne, KFSK. Därmed behöver elevens olika val inte skickas separat till varje huvudman där eleven gjort ett val. Utan ett gemensamt system för antagning krävs att hemkommunen hanterar egna digitala lösningar som kan kommunicera med andra system alternativt återgå till pappersansökan.

Huvudmannens ansvar

Enligt 3-4 §§ 15 Kap. Skollagen (2010:800) ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn. Huvudmannen för gymnasieskolan ska samverka med samhället i övrigt.

Behörighet och mottagande till nationella program¹⁰

Elever ska tas emot i första hand till nationella program även om hemkommunen inte uppfyller lagkraven om att erbjuda program i egen regi eller genom samverkan. Elever hemmahörande i kommun som **erbjuder det nationella programmet** förlorar däremot utan samverkansavtal sin rätt till förstahandsmottagande i annan kommun och blir där enbart mottagen till lediga platser.

Utän samverkansavtal krävs ett yttrande från hemkommunen för varje val till nationellt program som görs till en annan kommun. Mottagande kommun fattar beslut som kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Behörighet och mottagande till introduktionsprogram¹¹

Elever ska tas emot i första hand till nationella program även om hemkommunen inte uppfyller lagkraven om att erbjuda program i egen regi eller genom samverkan. Elever hemmahörande i kommun som erbjuder det nationella programmet förlorar däremot utan samverkansavtal sin rätt till förstahandsmottagande i annan kommun och blir där enbart mottagen till lediga platser.

Utän samverkansavtal krävs ett yttrande från hemkommunen för varje val till nationellt program som görs till en annan kommun. Mottagande kommun fattar beslut som kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

---

⁷ Enligt 8 § 15 Kap. Skollagen (2010:800)

⁸ <https://www.skanegy.se/>

⁹ Enligt 35 § 16 Kap. Skollagen (2010:800), Enligt 13 § 17 Kap. Skollagen (2010:800),

¹⁰ 16 Kap. Skollagen (2010:800)

¹¹ 17 Kap. Skollagen (2010:800)

Behörighet och mottagande till introduktionsprogram¹²

Hemkommun ska erbjuda programinriktat val och yrkesintroduktion som utformats för grupp av elever. Huvudmän får, men har ingen skyldighet att ta emot elever från annan kommun till något introduktionsprogram utformat för enskild eller för grupp utan samverkansavtal. Det innebär att elever som kommer från kommun som inte kan erbjuda introduktionsprogram för enskild eller grupp av elever riskerar att förlora möjligheten till sådan utbildning.

Antagning¹³

Gymnasieantagningen är idag organiserad vid fem antagningskanslier i Skåne (Helsingborg, Lund, Malmö, Trelleborg, Kristianstad) och ett i Blekinge (Karlshamn). Antagning görs till samtliga huvudmän inom samverkansområdet, både kommunala och fristående, i det gemensamma antagningssystemet som kommunerna äger via KFSK. Avtal om antagningsarbete och vad det omfattar tecknas mellan respektive antagningskansli och huvudman.

Fristående gymnasieskola

Enligt 33 § 15 Kap. Skollagen (2010:800) ska varje huvudman för en fristående gymnasieskola ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan.

När det gäller programinriktat val som utformas för en enskild elev, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion finns särskilda bestämmelser i 17 kap. 29 § om när huvudmannen för en fristående skola är skyldig att ta emot ungdomar som uppfyller behörighetskraven för sådan utbildning.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 16 kap. 54 § andra stycket.

Till fristående gymnasieskolor råder "fritt sök". Det nuvarande samverkansavtalet ger eleverna i samverkansområdet samma rätt till fritt sök oavsett huvudman. Utan samverkansavtalet ändras konkurrensförhållandet radikalt mellan fristående och kommunala huvudmän.

---

¹² 17 Kap. Skollagen (2010:800)

¹³ Enligt 12,14 §§ 15 Kap. Skollagen (2010:800)

Den sökandes val/preferenser

Rationella val/homo economicus

De övervägande de sökande gör när de söker till gymnasieskolan, och vilka preferenser de sökande har, är väldigt svåra att fastslå. Det finns viss forskning att stödja sig på när det gäller de sökandes preferenser vid val. Forskningen pekar på att de blivande gymnasieeleverna inte enbart gör rationella val utifrån program eller kunskapsrykten utan att även andra faktorer spelar in.

I en doktorsavhandling vid Uppsala Universitet ¹⁴ kommer forskaren bland annat fram till att:

*”... eleverna (på aggregerad nivå) har starkast preferenser för de **akademiska attributen program och kunskapsrykte och tillsammans utgör de 56,5 procent av elevernas preferenser.** Huruvida elevernas värdering av dessa attribut (både enskilt och sammantaget) ska anses vara högt eller lågt **och om elevernas preferenser ska betraktas som kunskaps- och utbildningsmässigt inriktade, får kanske anses vara en tolkningsfråga.** Det måste emellertid tas i beaktande att resultaten även visar att **eleverna lägger stor vikt vid andra, ickeakademiska, attribut.** Exempelvis har eleverna preferenser för geografiskt inriktade attribut såsom **avstånd och lokalisering, samt för Ipad/dator och vänner.** Resultaten i avhandlingen visar därmed på **en brist i antagandet att människan enbart skulle ha preferenser som leder till att hon agerar som en homo economicus.**”*

Och avhandlingens huvudsakliga resultat:

”...pekar tydligt på att a) den bakomliggande och reformbärande teorin brister i sitt hänsynstagande till elevernas preferenser för icke-akademiska attribut, b) att det utifrån rumslig kontext inte finns några större preferensskillnader mellan eleverna och c) att framförallt elever med låga betyg i betydligt större utsträckning riskerar att göra kontraproduktiva val utifrån reformernas avsikter eftersom de i jämförelse med elever med höga betyg inte värderar akademiska attribut lika högt¹⁵.”

Enligt Lunds tidigare skoldirektör, och senare forskaren, Sten-Bertil Olsson, är platsen, orten/staden betydelse avgörande när eleverna får välja fritt¹⁶. Hans forskning ger stöd till att det inte alltid handlar om utbildningskvalitet när eleven har makten och tolkningsföreträdet när det gäller kvaliteten, utan snarare ortskvalitet. I orten är det även viktigt att gymnasieskolan ligger centralt och nära kommunikationer¹⁷.

Strategiska val

Samverkan mellan kommuner för gymnasieskolan har funnits även innan Fritt Sök. I en rapport från Skolverket från 1998 lyfter de fram ”strategiska val” som elever kan använda sig av när deras valfrihet begränsas:

”Samverkansavtal har bland annat den konsekvensen att när de träffats mellan två eller fler kommuner kan den betalande kommunen hävda att deras elever ska hänvisas till den andra

---

¹⁴ Valfrihetens geografi och rationella gymnasieval. En experimentell studie om elevers preferenser vid val av skola. Mikael Thelin. Department of Social and Economic Geography, Uppsala University, 2019.

¹⁵ s. 213. Valfrihetens geografi.

¹⁶ Orten viktig för valet av gymnasium. SkolLedaren Nr 2/17 2017-2-24.

¹⁷ Marknadsreglering och dess effekter på regionala och lokala gymnasieemarknaders funktion, Sten-Bertil G, Olsson, School of Economics and Management, Lund University, 2016.

*kommunen gymnasieskola för att ersättning/betalning ska utgå. **Elevernas valmöjligheter begränsas** därmed. De får inte möjlighet att välja någon annan kommuns gymnasieskola. Ibland har elever absoluta önskemål att studera på en bestämd ort i en annan kommun fast den utbildning man är mest intresserad av finns i hemkommunen eller samverkansområdet. **För att få "tillträde"** till gymnasieskolan i den önskade studieorten gör man **ett strategiskt val** - man väljer en studieväg som inte finns i hemkommunen/samverkansområdet och får därmed formellt tillträde dit man vill¹⁸."*

Det är med andra ord svårt att förutse elevernas val och anpassa dimensioneringen av program och skolplatser utifrån någon form av kvalitetsbegrepp när de sökandes preferenser innehåller flera andra variabler.

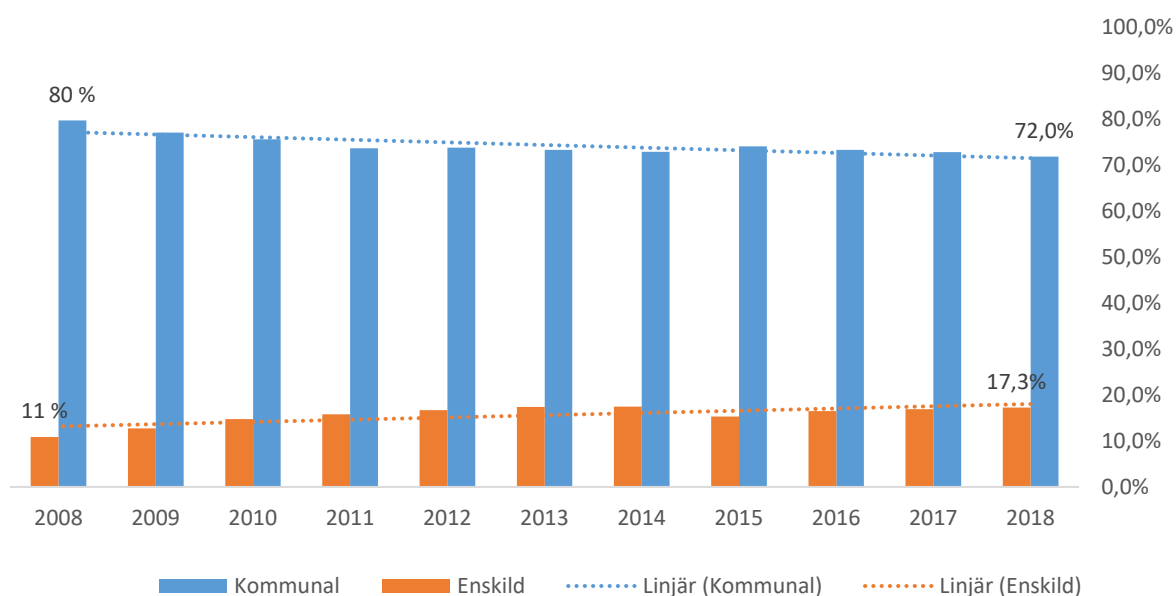
¹⁸ s.27-28 "ett allsidigt urval av nationella program" – en förutsättning för likvärdighet i gymnasieskolan. Skolverkets rapport nr 178. Skolverkets diariernr: 98:2107.

Utveckling av andelen gymnasieelever på kommunala och enskilda skolor under Fritt sök

När vi tittar på utvecklingen från starten av Fritt sök Skåne till 2018 i de fyra gymnasie marknadsregionerna¹⁹ i Skåne Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad så har de regionala skolmarknaderna utvecklats olika utifrån om eleverna, folkbokförda i den egna kommunen, går i kommunal eller enskild gymnasieskola.

Lund

I Lunds kommun har fördelningen mellan andelen av kommunens elever²⁰ som går i kommunal respektive enskild gymnasieskola inte förändrats markant under Fritt Sök i Skåne. 2008 gick 80 procent av eleverna i kommunal gymnasieskola och 11 procent i enskild gymnasieskola. Resterande andel av eleverna pendlade ut från kommunen till gymnasieskola i annan kommun. 2018 var motsvarande fördelning 72 procent i kommunal gymnasieskola och 17 procent i enskild gymnasieskola (se figur nedan).

Figur 1 Elever i kommunal och enskild gymnasieskola 2008-2018. Elever folkbokförda i Lunds kommun. Andel i procent.

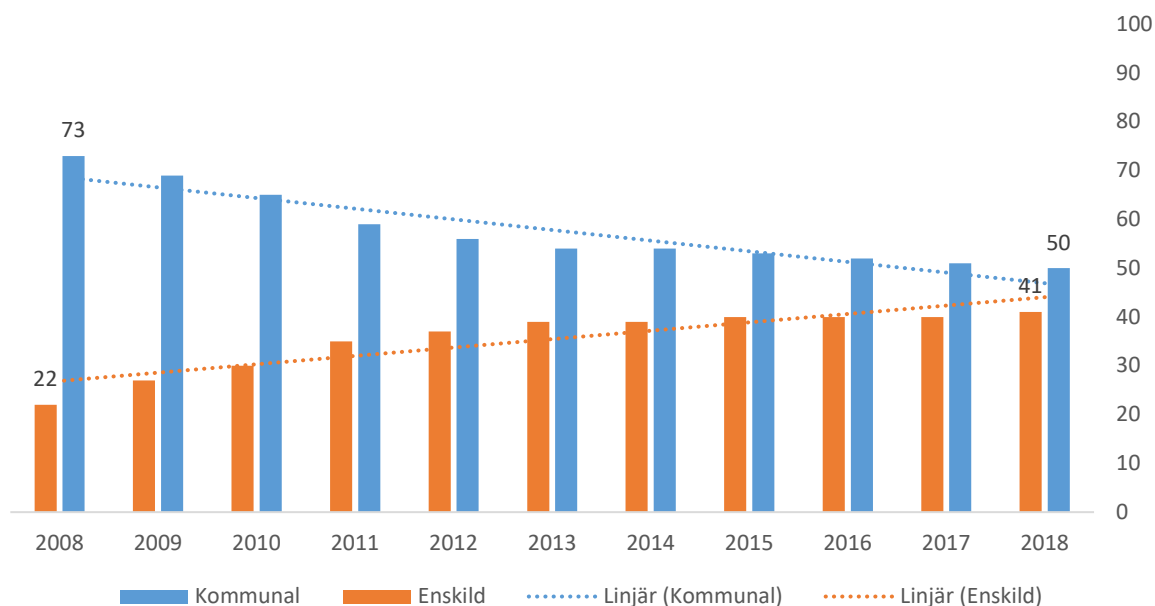
Malmö

I Malmö stad har fördelningen mellan andelen av kommunens elever som går i kommunal respektive enskild gymnasieskola förändrats markant under Fritt Sök i Skåne. Andelen elever som går i enskild gymnasieskola har nästan fördubblats. 2008 gick 73 procent av eleverna i kommunal gymnasieskola och 22 procent i enskild gymnasieskola. Resterande andel av eleverna pendlade ut från kommunen till gymnasieskola i annan kommun. 2018 var

¹⁹ S.23 Malmö, Lund och Helsingborg nämns som regionala skolmarknader i Skolverkets rapport. Skolmarknadens geografi – Om gymnasieelevers pendling på lokala och regionala skolmarknader. 2011. Nu går det även att prata om Kristianstad som en skolmarknad.

²⁰ Här elever folkbokförda i den egna kommunen.

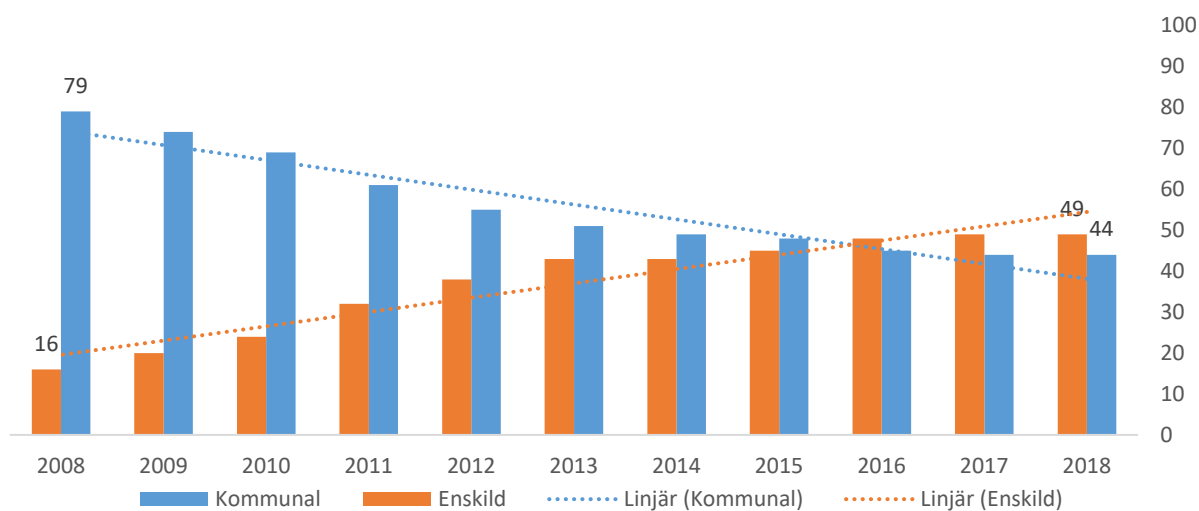
motsvarande fördelning 50 procent i kommunal gymnasieskola och 41 procent i enskild gymnasieskola (se figur nedan).

Figur 2 Elever i kommunal och enskild gymnasieskola 2008-2018. Elever folkbokförda i Malmö stad. Andel i procent.

Helsingborg

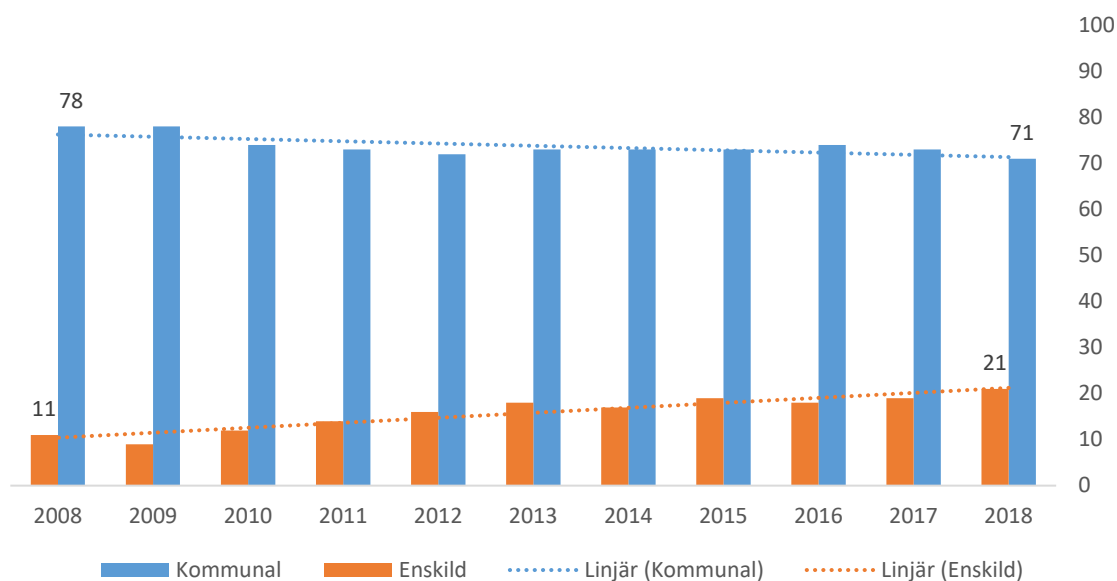
I Helsingborg stad har fördelningen mellan andelen av kommunens elever som går i kommunal respektive enskild gymnasieskola förändrats markant under Fritt Sök i Skåne. Majoriteten av eleverna går numera i enskild gymnasieskola. 2008 gick 79 procent av eleverna i kommunal gymnasieskola och 16 procent i enskild gymnasieskola. Resterande andel av eleverna pendlade ut från kommunen till gymnasieskola i annan kommun. 2018 var motsvarande fördelning 44 procent i kommunal gymnasieskola och 49 procent i enskild gymnasieskola (se figur nedan).

Figur 3 Elever i kommunal och enskild gymnasieskola 2008-2018. Elever folkbokförda i Helsingborg stad. Andel i procent.

Kristianstad

I Kristianstad kommun har fördelningen mellan andelen av kommunens elever som går i kommunal respektive enskild gymnasieskola förändrats under Fritt Sök i Skåne. Andelen som går i kommunal gymnasieskola är fortfarande i klar majoritet. Under samma period har andelen i enskild gymnasieskola nästan fördubblats. 2008 gick 78 procent av eleverna i kommunal gymnasieskola och 11 procent i enskild gymnasieskola. Resterande andel av eleverna pendlade ut från kommunen till gymnasieskola i annan kommun. 2018 var motsvarande fördelning 71 procent i kommunal gymnasieskola och 21 procent i enskild gymnasieskola (se figur nedan).

Figur 4 Elever i kommunal och enskild gymnasieskola 2008-2018. Elever folkbokförda i Kristianstad kommun. Andel i procent.

Valprocessen och förstahandsval

Beslut om Fritt sök, Lunds kommun

Beslutet om utökning till Fritt sök för hela Skåne togs i Lunds kommun 2008²¹. Inför läsåret 2007/2008 ingick 15 kommuner och 3²² gymnasieförbund i Skåne och västra Blekinge samverkansavtal om så kallat Fritt Sök i Skåne. Innebörden var att samverkanskommunerna utgör ett samverkansområde, vilket innebar att samtliga ungdomar inom området fick rätten att fritt söka gymnasieutbildningar inom samverkansområdet oavsett vilken hemkommun de är folkbokförda i. Beslutet om att utvidga Fritt Sök till de 11 kommuner inom SSSV²³ föregicks av att medlemskommunerna hört av sig till kommunerna inom SSSV med erbjudandet att gå med i samverkan så att hela Skåne blev ett samverkansområde. Enligt dåvarande skolchefen i Lunds kommun, Sten-Bertil Olsson, var det frisläppta sökandet ett svar från de kommunala huvudmännen på den frihet att söka till regionernas friskolor som eleverna hade fått²⁴.

”Beslutet togs i Utbildningsnämnden med tilläggen:

att uppdra åt presidiet och förvaltningschefen initiera diskussion om administration och beslutsstruktur.

att nämndens ambition att tillgodose förstahandsvalen vid gymnasievalet ligger fast

Däremot röstade nämnden ner tilläggsyrkandet om:

att uppdra åt skoldirektören att årligen till nämnden rapportera avtalets konsekvenser, särskilt med utgångspunkt från möjligheten att tillgodose förstahandsvalen vid såväl små som stora program för elever från Lunds kommun.”

En svårighet i att undersöka undanträngningseffekten är att avgöra vilket ansökningstillfälle som är det ”riktiga” valet som ungdomen gör. Åtminstone tre val görs till gymnasieskolan. Vilket av dem utgör deras ”förstahandsval”? I skolverkets statistik redovisas valet som görs i juli. Se ansökningsprocessen nedan.

---

²¹ § 79 Samverkansavtal om Fritt sök för gymnasieval i Skåne. Dnr

²² Gymnasieförbundet Bromölla-Sölvesborg, Landskrona-Kävlinge-Svalövs gymnasieförbund och Sydsvenska gymnasieförbundet.

²³ Föregångare till dagens MalmöLundregionen. Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge.

²⁴ Orten viktig för valet av gymnasium. Skollidaren Nr 2/17 2017-2-24.

Tidplan för ansökning till gymnasiet, exempel ansökning till läsåret 2019/2020

December	Elevuppgifter och höstterminsbetyg till Gymnasieantagningen
Januari	Lösenord till SYV – delas ut till eleverna 15 januari - Ansökningswebben öppnas för val
Februari	15 februari – Ansökningswebben stängs, sista ansökningsdag 28 februari – Tillhörighetsbeslut och yttrande gymnasiesärskolan
Mars	1 mars – Kvittenser till Gymnasieantagningen 15 mars – Fri kvot till Gymnasieantagningen 20 mars - Beslut om gymnasieplatser i Utbildningsnämnden
April	10 april - SYV-träff angående preliminär antagning 15 april – Preliminär antagning visas på Skånegy 25 april – Ansökningswebben öppnas för omval samt val till T4
Maj	15 maj - Sista dag för omval 23 maj – Kvittenser, fri kvot, dispenser till Gymnasieantagningen - sista dag för att scanna bilagor
Juni	12 juni - Slutbetyg grundskolor (eller sista skoldagen) 20 juni – Sista dag för betyg från IM, övriga skolor samt betyg till T4 27 juni – Sista dag för betyg från Lovskola Antagning i fri kvot Slutlig antagning
Juli	1 juli – Slutlig antagning presenteras på ansökningswebben 23 juli - Sista svarsdag 24 juli – Ansökningswebben öppnas för Sent val
Augusti	1 augusti – Sista dag för komplettering av betyg 3 augusti – Reservantagningskörning i hela Skåne 6 augusti – Reservantagning presenteras på ansökningswebben 7 augusti – Manuell reservantagning påbörjas
September	13 september – Sista dag för Sent val 14 september - Reservantagningen avslutas 17 september – Antagningen går över till skolorna

Svårigheten att tillfredsställa elevernas efterfrågan i deras förstahandsval beror på flera saker, till exempel kan valen till olika program skifta starkt från år till år. Anpassningarna av utbudet försvåras av att de slutliga valen görs nära in på skolstart och att det är svårt att rätta till utbudet efter de gjorda förstahandsvalen. Det finns även lokalanpassningssvårigheter och att rätt personal med rätt kompetens är anställda.

Skiftningarna i andelen av eleverna som har kommit in på sina förstahandsval kan skifta kraftigt mellan åren. Till exempel framgår det av tabellen nedan att andelen som kom in på sitt förstaval skiftar från 92 procent 1996 till 82 procent 1998 i Lunds kommun. Vilket var lägre än för riket där snittet var 83 procent 1998.

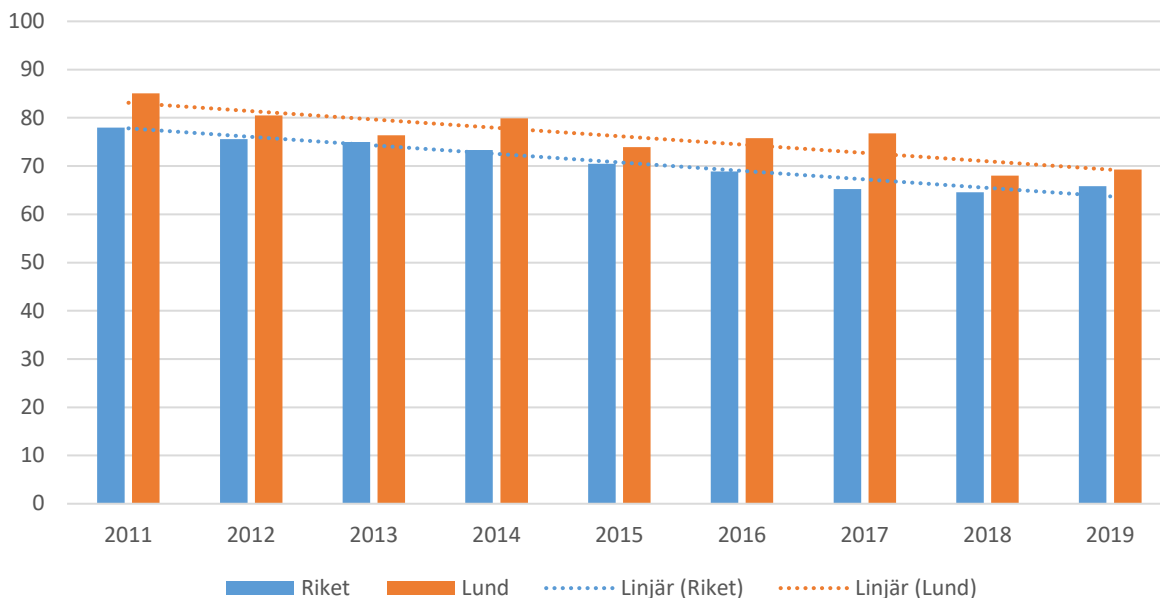
Andel i procent som har kommit in på sitt förstahandsval 1998 och 1996 i skånska kommuner med flera²⁵.

Kommun	1998	1996	Kommun	1998	1996
Bjuv	76	81	Osby	83	79
Bromölla	84	87	Simrishamn	87	81
Burlöv	88	89	Sjöbo	78	77
Båstad	80	82	Skurup	81	80
Eslöv	73	85	Staffanstorp	81	90
Helsingborg	79	78	Svalöv	68	85
Hässleholm	67	88	Svedala	85	74
Höganäs	82	89	Sölvesborg	80	92
Höör	69	77	Tomelilla	82	80
Hörby	81	86	Trelleborg	82	80
Klippan	71	82	Vellinge	88	88
Kristianstad	83	80	Ystad	84	79
Kävlinge	76	84	Åstorp	84	81
Landskrona	68	74	Ängelholm	79	84
Lomma	83	86	Östra Göinge	81	88
Lund	82	92	Örkelljunga	93	84
Malmö	79	73	Riket	83	86

Trenden sedan 2011²⁶ är att andelen av Lunds elever som kommer in på sitt förstahandsval är avtagande men ökade 2019, trenden är den samma för riket. För Lund varierar andelen från år till år upp och ned, se figur nedan. Vi har inget belägg för att Lunds trend beror på Fritt sök.

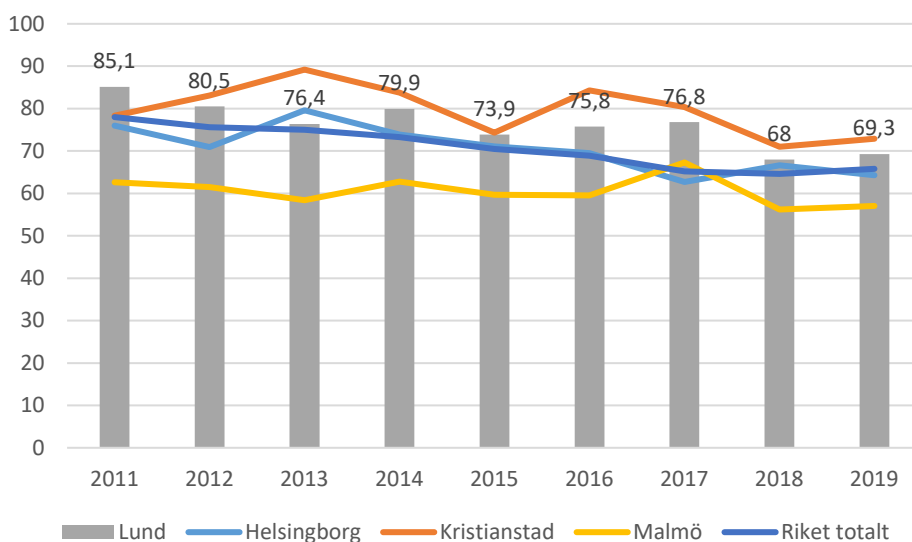
²⁵ s.26 ibid.

²⁶ Anledningen till att 2011 används som startår är att det är den statistik som finns tillgänglig i Skolverkets databas.

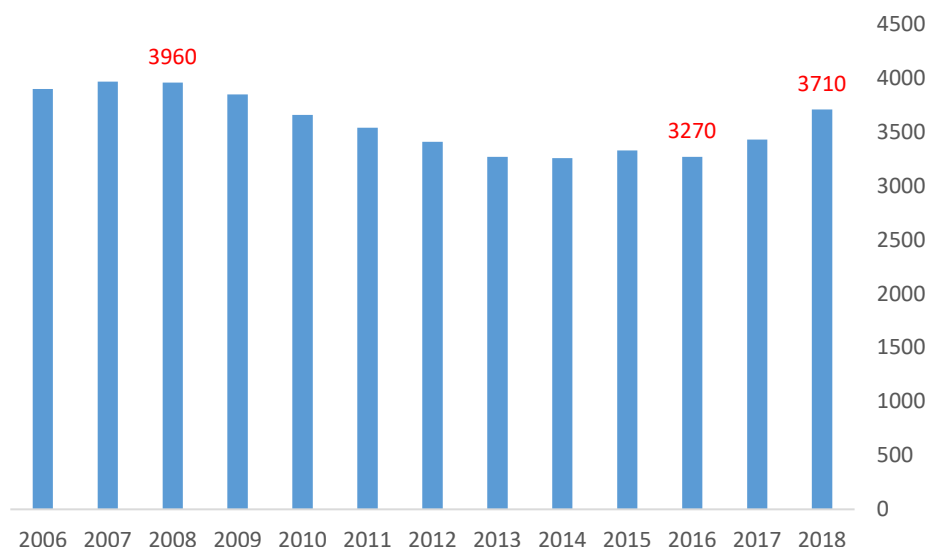
Figur 5 Andelen som kommit in på sitt förstahandsval 1 juli av Lunds kommuns sökande och i riket 2011-2018. Andel i procent.

När vi tittar på de fyra gymnasiemarknadsregionerna i Skåne framgår det att andelen som kommer in på sina förstahandsval under perioden är lägre i slutet av perioden än i början av den, men att utvecklingen är ”hoppig” i den bemärkelsen att andelen kan minska ett år för att öka nästa åren och sen minska året där efter, se figur nedan.

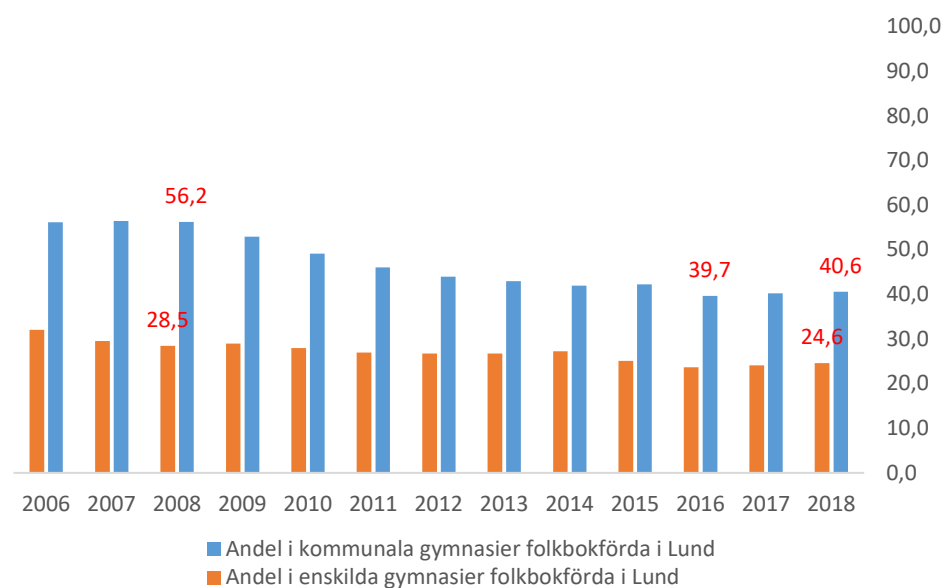
Figur 6 Andelen som kommit in på sitt förstahandsval 1 juli av Lunds kommuns, Helsingborg, Kristianstad, Malmös sökande och i riket 2011-2019. Andel i procent. Källa: Skolverket.

Under samma period har antalet folkbokförda elever i Lund minskat under den första delen av perioden för att de senaste åren öka, se figur nedan.

Figur 7 Antal folkbokförda gymnasieelever i Lunds kommun 2006-2018. Antal. Källa: Skolverket.

Andelen folkbokförda elever i Lunds kommun som går i gymnasieskolorna i Lund har minskat under perioden 2008 till 2018. Det gäller både för kommunala och enskilda gymnasieskolor, se figur nedan. Utvecklingen följer utvecklingen av antalet folkbokförda elever i Lunds kommun, se figur 7.

Figur 8 Andel folkbokförda gymnasieelever i Lunds kommun 2006-2018 som går i kommunal respektive enskild gymnasieskola av totala antalet elever. Andel i procent. Källa: Skolverket.

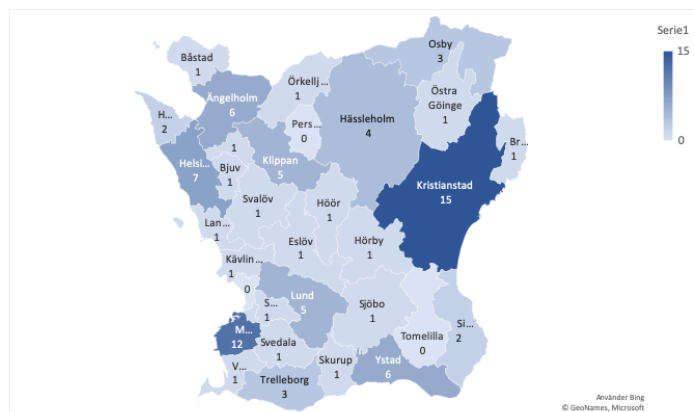
Om förändringarna i andelen som kommer in på förstahandsval beror på Fritt Sök eller andra omständigheter som ändrade preferenser hos de sökande måste utredas vidare. Om det ens är möjligt att avgöra.

Marknaden²⁷ för gymnasieplatser

Marknaden för gymnasiestudier i Fritt sök har i huvudsak fyra noder, eller regionala gymnasiemarknader, Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Alla kommunerna i samarbetet har inte gymnasieskolor och omfattningen av utbudet av program och inriktningar skiljer sig åt mellan samarbetskommunerna. Nedan presenteras marknaden för gymnasieplatser utifrån antal skolenheter, antalet gymnasieplatser i kommunerna, inpendling och utpendling från Lunds kommun för kommunala såväl som enskilda gymnasieskolor²⁸.

Utbudet av kommunala skolenheter

Det är endast Lomma, Tomelilla och Perstorp som helt saknar kommunal gymnasieskola²⁹. Utöver de fyra gymnasienoderna finns det ett antal kommuner till med flera skolenheter. En skolenhet är inget bra mått på omfattningen av gymnasieutbildningen, varken när det gäller antalet elever eller bredden på program och inriktningsutbud. Det är snarare ett mått på att det finns någon form av gymnasieutbildning i kommunen, se karta nedan. Spridningen av kommunala gymnasieskolor i Skåne är inte en direkt konsekvens av Fritt Sök utan speglar delvis även tidigare samarbeten och gymnasieförbund mellan kommuner i Skåne, till exempel ägde samarbetskommunerna i Sydskånska Gymnasieförbundet gymnasieskolorna i Ystad gemensamt.

Figur 9 Kommunala gymnasiala skolenheter. Källa: Skolverket.

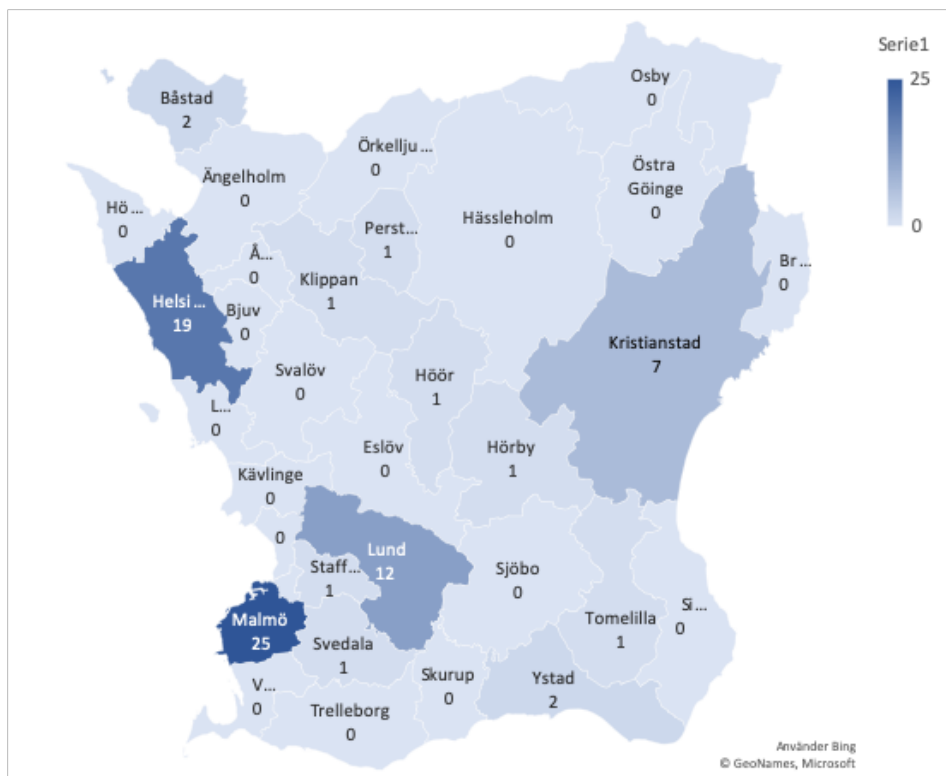
²⁷ Eller kvasimarknad som bland annat karakteriseras av att den styrs av annat är rent ekonomiska faktorer. Olsson, Sten-Bertil G. Marknadsreglering och dess effekter på regionala och lokala gymnasiemarknaders funktion. 2016. Lunds Universitet.

²⁸ I studien redovisas endast de skånska kommunerna och inte de kommuner i Blekinge som är med i samarbetet. Anledningen är att kommunerna i Blekinge har relativt liten påverkan, om någon, på Lunds gymnasiemarknad.

²⁹ Till exempel erbjuder Kävlinge kommun ett introduktionsprogram och i Staffanstorps kommun ligger Hvilan utbildning som bedriver gymnasieprogram. Av denna anledning har de gymnasieskolor enligt Skolverkets statistik.

Utbudet av fristående skolenheter

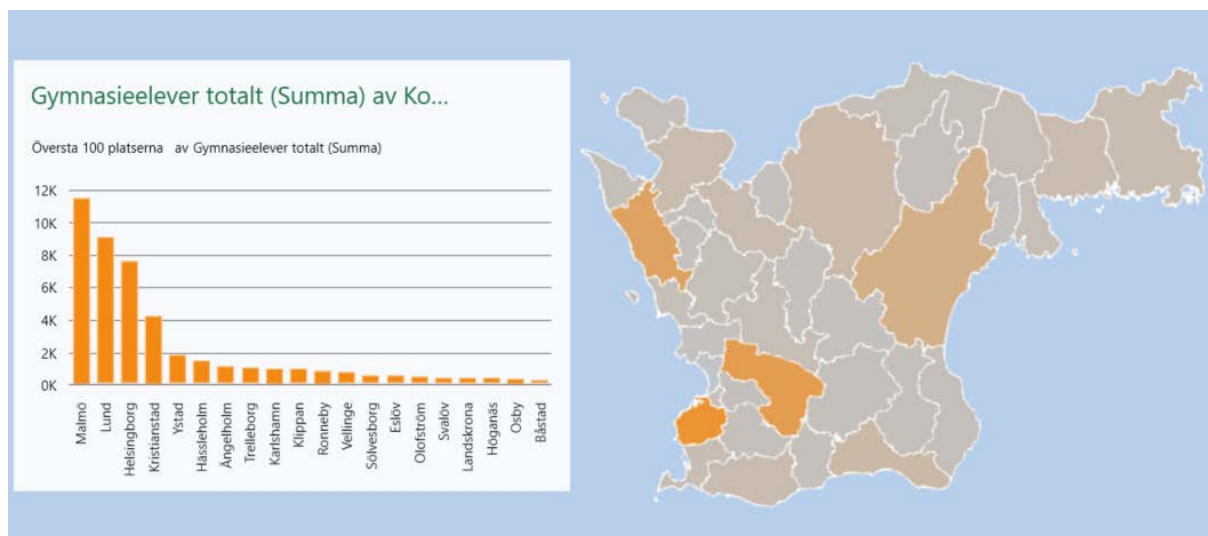
Det är 23 av de 37 samarbetskommunerna som helt saknar enskilda gymnasieskolor. Även för de enskilda gymnasieskolorna är en skolenhet inget bra mått på omfattningen av gymnasieutbildningen, varken när det gäller antalet elever eller bredd på program och inriktningsutbud. Däremot, se kartan nedan, visar den att de enskilda gymnasieskolorna är koncentrerade till de fyra gymnasienoderna Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Om det beror på att det inte finns någon efterfrågan på enskilda gymnasier i andra kommuner, eller är en konsekvens av rådande lagstiftning, går inte att svara på här.

Figur 10 Enskilda gymnasiala skolenheter. Källa: Skolverket.

Antal gymnasieplatser

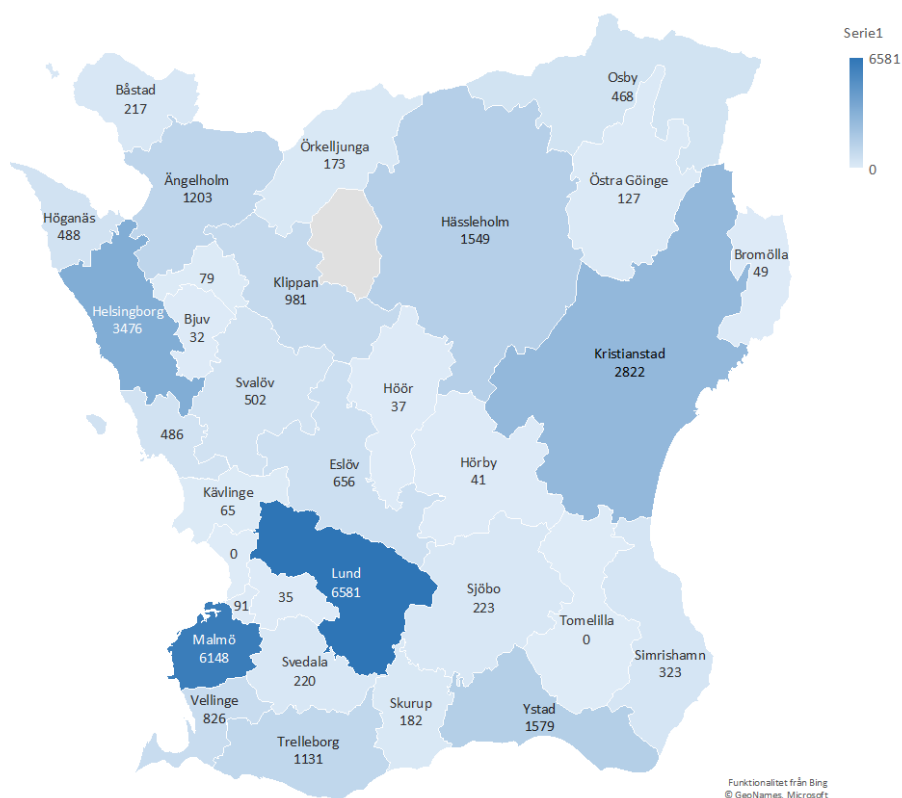
Tittar vi istället på antalet gymnasieplatser totalt 2018/2019, både kommunala och enskilda, så framträder gymnasieskolmarknaderna än tydligare, och i rangordningen: Malmö 11 600, Lund 9 180, Helsingborg 7 682 och Kristianstad 4 340 gymnasielever.

Figur 11 Totalt antal gymnasielever i kommunen 2018/2019. Källa: Skolverket.

Kommunala gymnasieplatser

Rangordningen ändras när vi endast tittar på kommunala gymnasieplatser. Lunds kommun är den kommun som erbjuder flest kommunala gymnasieplatser. I Lunds kommun finns det 6 580, Malmö 6 150, Helsingborg 3 476 och i Kristianstad 2 820 gymnasieplatser 2018.

Figur 12 Antal kommunala gymnasieplatser 2018/2019. Källa: Skolverket.

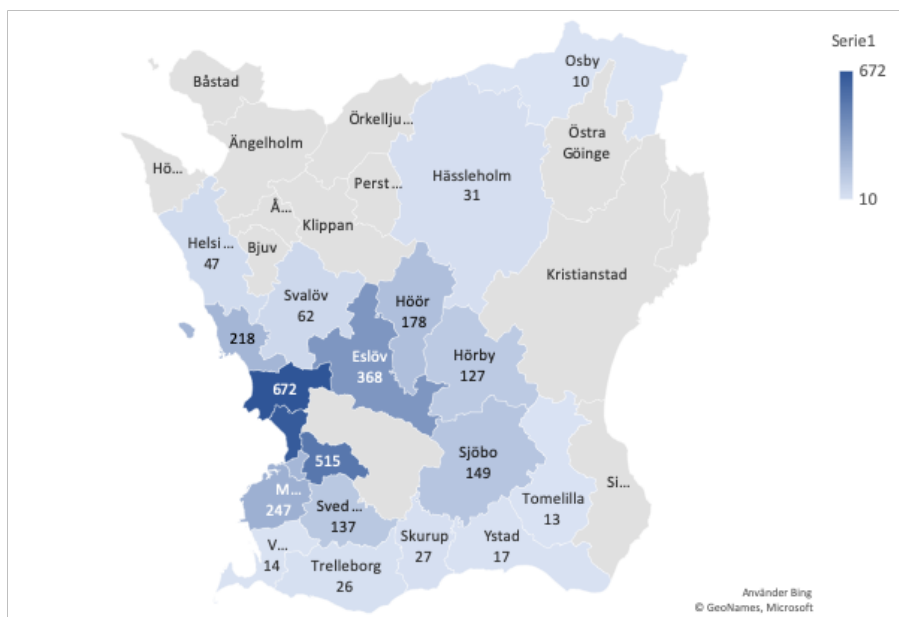

Lunds kommun som gymnasieskolmarknad 2018/2019

Lunds kommun hade 3 710 folkbokförda gymnasieelever 2018/2019. Det innebar att Lund hade 15:onde flest gymnasieelever i Sverige. Flest hade de tre storstäderna och Uppsala. Lund hamnar på fjärde plats för antal elever i kommunala gymnasieskolor efter Stockholm, Göteborg och Uppsala, men fler än Malmö. För antalet elever i enskilda gymnasieskolor placerar sig Lund på åttonde plats i Sverige. Stockholm har flest elever som pendlar in till kommunala skolor och Lund kommer på andra plats med 3 910 elever. Lund hamnar på tredje plats, efter Stockholm och Göteborg, för antalet elever som pendlar in till enskilda gymnasieskolor med 1 960 elever.

Inpendling till kommunala skolenheter i Lunds kommun

Totalt pendlade 3 910 elever in från andra kommuner till Lunds kommunala gymnasieskolor 2018³⁰. 2 670 av eleverna i Lunds kommunala gymnasieskolor är folkbokförda i Lund. Det är 40,6 procent av det totala antalet elever som går i de kommunala gymnasieskolorna. Flest elever kom från Lunds grannkommuner, Kävlinge 672, Lomma 646, Staffanstorp 515, Eslöv 368, Sjöbo 149, Svedala 137 och Skurup 27 elever. Även andra kommuner bidrar med många elever, till exempel kommuner som Malmö 247, Landskrona 218, Burlöv 214, Höör 178, Hörby 127, Svalöv 62, Helsingborg 47 med flera.

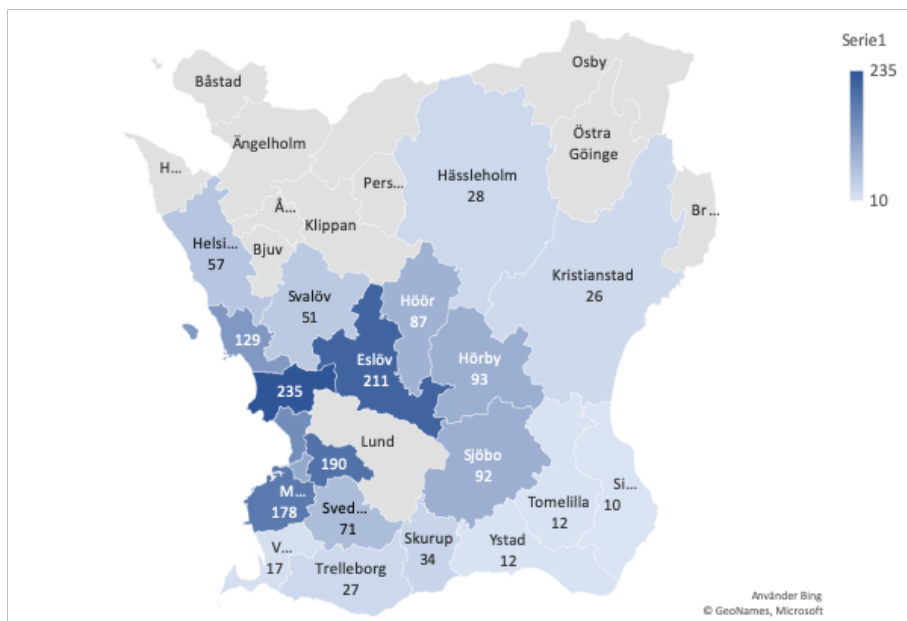
Figur 13 Antal gymnasieelever som pendlande till kommunala gymnasieskolor i Lunds kommun 2018/2019. Källa: Skolverket.

³⁰ Se bilaga 1 för de största inpendlingskommunerna under perioden 2010 till 2018.

Om samarbetsavtalet skulle upphöra och de gymnasienoder med störst utbud av program och inriktningar, Malmö och Helsingborgs stad, skulle räknas bort som inpendlingskommuner till Lunds kommunala gymnasieskolor återstår knappt 90 procent av eleverna som pendlar in från andra kommuner. Utöver det har vi en utpendling av elever från Lund till kommunala och enskilda gymnasieskolor utanför Lund, framför allt till skolorna i Malmö. 2018 pendlade 100 elever folkbokförda i Lunds kommun till kommunala gymnasieskolor i Malmö och 102 elever till enskilda gymnasieskolor i Malmö, se bilaga 2.

Inpendling till enskilda huvudmän i Lunds kommun 2018

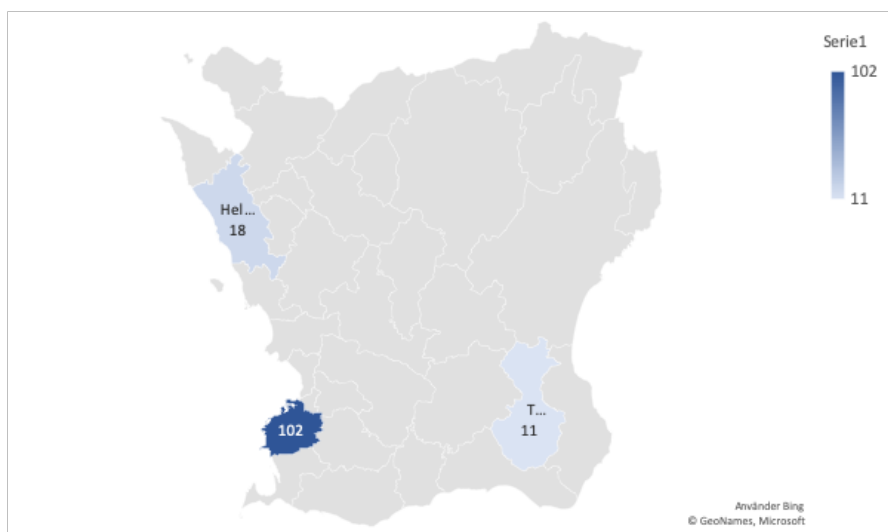
Totalt pendlade 2 600 elever in från andra kommuner till Lunds enskilda gymnasieskolor 2018. 640 eleverna som går i enskilda gymnasieskolor är folkbokförda i Lund. Det är 24,6 procent av totala antalet elever som gick i Lunds enskilda gymnasieskolor 2018. De flesta eleverna som pendlar in till de enskilda gymnasieskolorna är från samma kommuner som pendlar in till de kommunala gymnasieskolorna. En skillnad i pendlingsmönstret är att det även är elever som pendlar från Kristianstad till enskilda gymnasieskolor i Lund, se karta nedan.

Figur 14 Antal gymnasieelever som pendlande till enskilda gymnasieskolor i Lunds kommun 2018/2019. Källa: Skolverket.

Utpendling till kommunala och enskilda huvudmän från Lunds kommun 2018

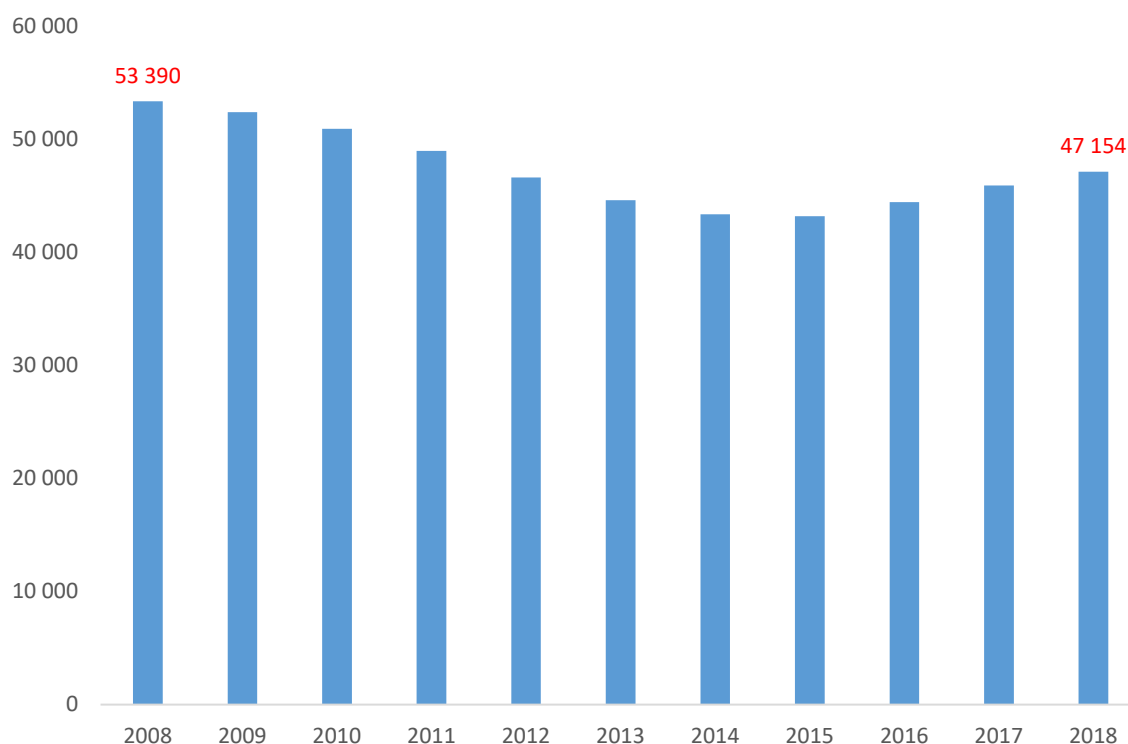
Utpendlingen från Lunds kommun till andra kommunala gymnasieskolor gick i huvudsak till tre kommuner 2018. Det var 100 elever från Lund som pendlade till Malmö, 31 elever till Sjöbo och 15 elever till Eslöv. Det var även flest elever från Lund som pendlade till Malmös enskilda gymnasier 2018, 102 elever, och 18 pendlade till Helsingborg och 11 till Tomelilla³¹.

³¹ Sedan början av 1990-talet har andelen elever folkbokförda i Lunds kommun som går i annan kommuns gymnasieskola legat på mellan 5-6 procent av de folkbokförda eleverna. 1992 6,6 procent och 2019 5,9 procent.

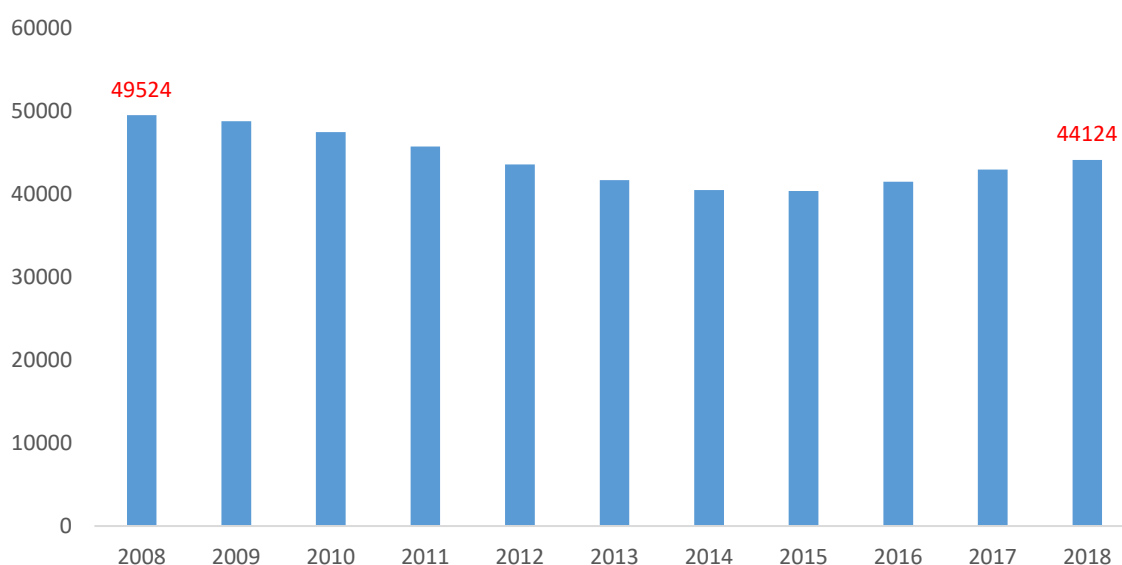
Efterfrågan på gymnasieplatser

I rapporten antas att efterfrågan på gymnasieplatser är antalet 16-18 åringar inom Fritt sök. I tabellen nedan redovisas efterfrågan på gymnasieplatser de senaste tio åren.

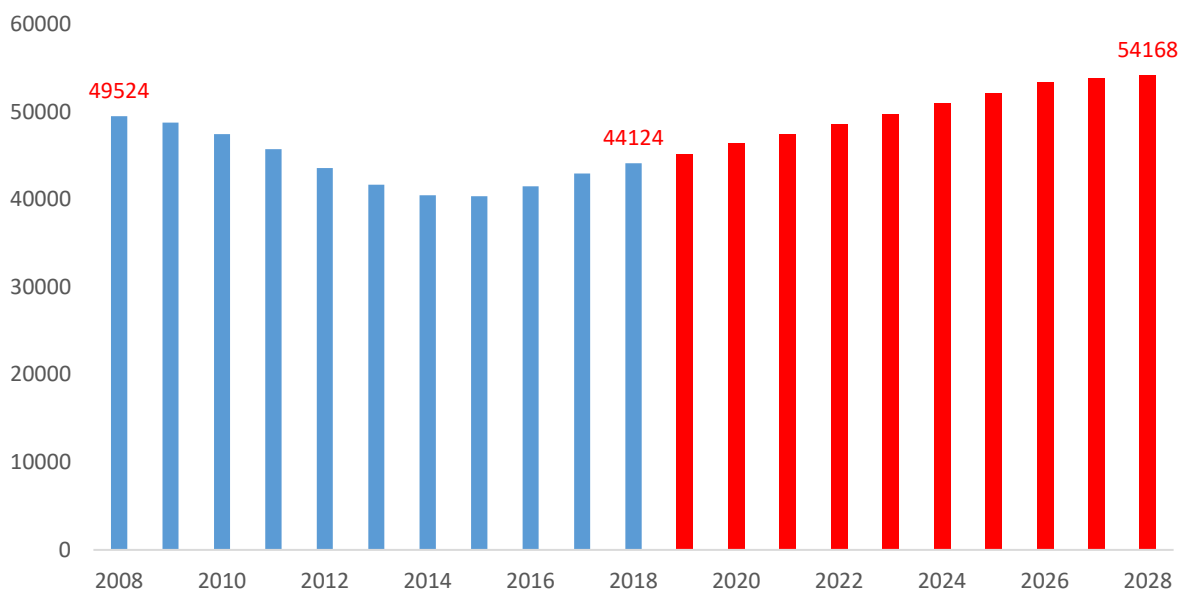
Figur 15 Antal i åldern 16-18 år inom Fritt sök. 2008-2018. Källa: SCB.

För Lunds kommun är efterfrågan nästan uteslutande kopplad till elever i Skåne. I rapporten kommer därför i fortsättningen efterfrågan i Fritt Sök vara i Skånes, se figur nedan.

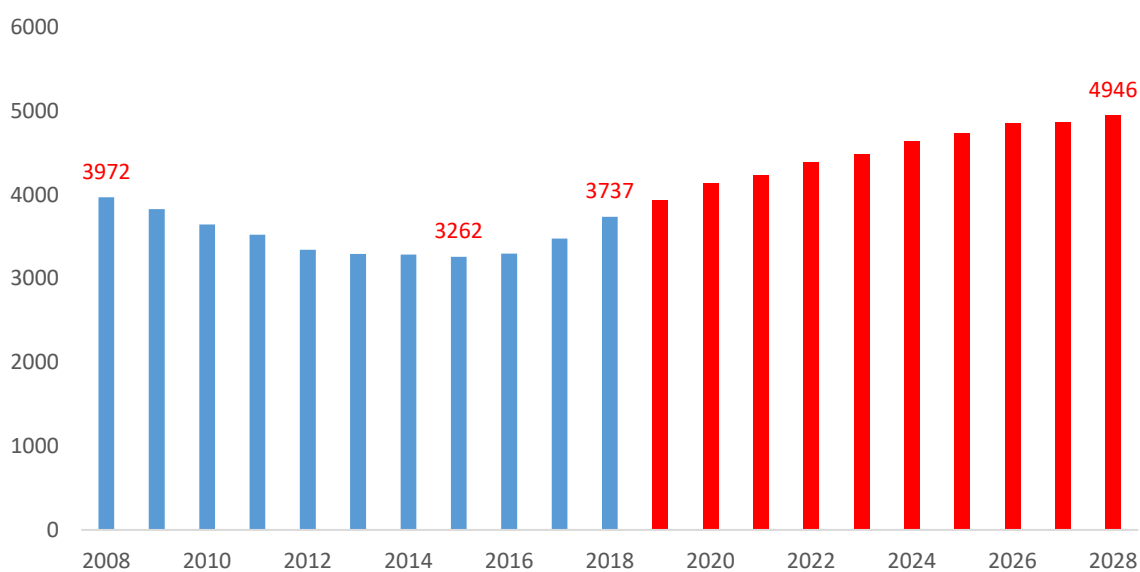
Figur 16 Antal i åldern 16-18 år inom Fritt sök/Skåne. 2008-2018. Källa: SCB.

Det är först 2023 som efterfrågan på gymnasieplatser i Skåne/Fritt sök förväntas vara uppe på samma nivå som vid starten 2008.

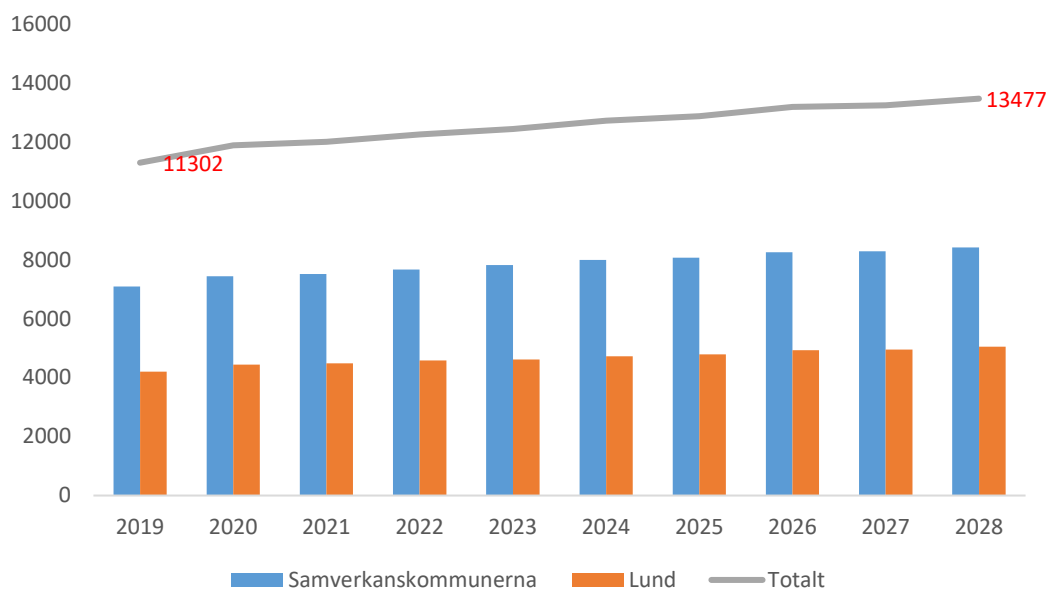
Figur 17 Antal i åldern 16-18 år inom Fritt sök/Scåne. 2008-2028. Källa: SCB och Region Skånes befolkningsprognos 2019.

2019 förväntas antalet 16-18 åringar i Lunds kommun ligga på samma nivå som 2008, se figur nedan och under prognosperioden kommer Lunds kommuns efterfrågan på gymnasieplatser inte nå upp i utbudet av kommunala gymnasieplatser i Lunds kommun 2018, 6581 elever i Lunds kommunala gymnasieskolor.

Figur 18 Antal i åldern 16-18 år i Lunds kommun. 2008-2028. Källa: SCB och Region Skånes befolkningsprognos 2019.

När vi tittar på behovet hos Lunds kommun och dess gamla gymnasiesamverkanskommuner, Burlöv, Staffanstorp, Kävlinge och Lomma så överstiger den gemensamma förväntade efterfrågan på gymnasieplatser avsevärt dagens utbud av kommunala gymnasieplatser i Lunds kommun, se figur nedan.

Figur 19 Antal 16-18 år i Lunds kommun och samverkanskommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma och Staffanstorp. Prognos 2019-2028. Källa: Region Skånes befolkningsprognos 2019.

Antalet kommunala platser i Lund cirka 6 500. Det betyder runt 2 160 kommunala platser varje höst för nya gymnasister. Av figuren ovan framgår det att det inte finns tillräckligt med platser för Lunds kommuns 16-18 åringar och samverkanskommunernas 16-18 åringar.

Elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt gymnasieplatser i andra kommuner 2018 och 2019

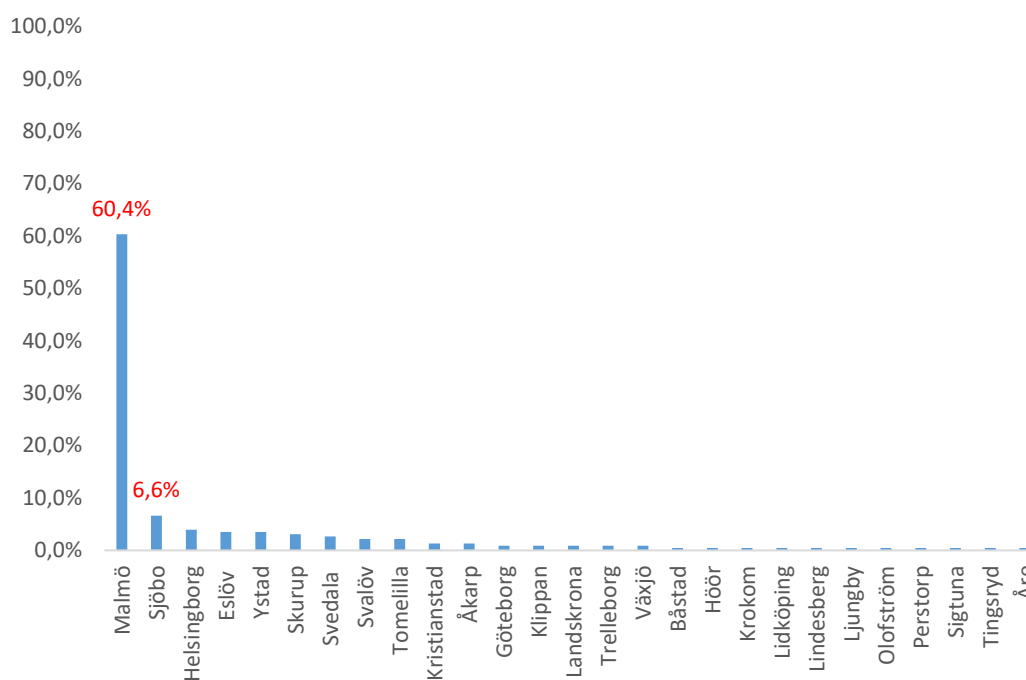
Vi har undersökt elever folkbokförda i Lunds kommun som har sökt gymnasieplatser i andra kommuner åren 2018 och 2019 närmare. Totalt var det 121 ungdomar 2018 och 106 ungdomar 2019 som sökte gymnasier i andra kommuner³².

Kommunala och enskilda gymnasier

Fördelningen mellan de ungdomar som söker enskilda och kommunala gymnasier är, som vi tidigare har sett, ganska jämnt fördelat. 2018 sökte 43,8 procent, eller 53, ungdomar till enskilda gymnasier och 56,2 procent, eller 68, ungdomar till kommunala gymnasier. 2019 var fördelningen ungefär densamma, 45,3 procent, 48 stycken, sökte till enskilda och 54,7 procent, 58 stycken, sökte till kommunala gymnasier.

Kommuner

De av Lunds kommuns ungdomar som väljer att söka gymnasium i en annan kommun väljer i första hand Malmö. För de två undersökta åren står Malmö för 60,4 procent, 137 ungdomar, av vald kommun och den näst mest sökta kommunen är Sjöbo med 6,6 procent, 15 ungdomar, se figur nedan. Spridningen av ansökningar till andra kommuner är stor och beror delvis på olika specialprogram som endast finns i respektive kommun.

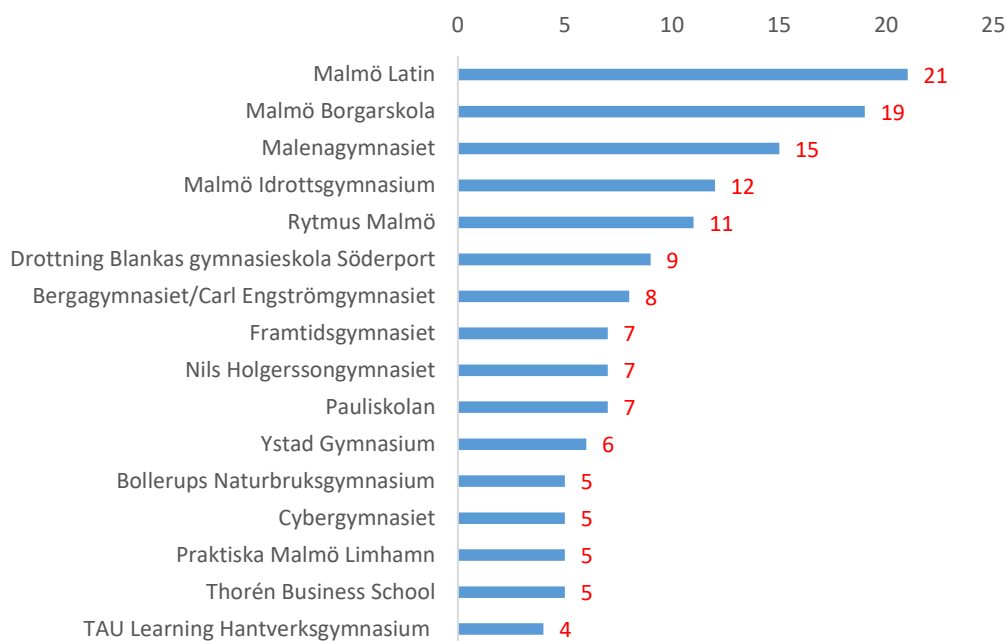

Figur 20 Andel av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt gymnasium i annan kommun 2018 och 2019. Andel i procent. Källa: Utbildningsförvaltningen.

³² Uppgifterna är från Utbildningsförvaltningens system.

Skolor

De skolor som elever folkbokförda i Lund har sökt utanför kommungränsen ligger framför allt i Malmö. Populärast är Malmö Latin och Malmö Borgarskola. Malenagymnasiet som är ett yrkesgymnasium i Sjöbo kommun är också populärt, se figur nedan.

Figur 21 Antal elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt gymnasium i annan kommun 2018 och 2019. Andel i procent. Källa: Skolverket.

Typ av program

Lite drygt hälften av de sökande ungdomarna valde högskoleförberedande program, 51,1 procent, och drygt 4 av 10 valde yrkesprogram, 42,3 procent, se figur nedan.

Typ av program	Antal	Andel i procent
Högskoleförberedande program	116	51,1%
Yrkesprogram	96	42,3%
Introduktionsprogram	14	6,2%
Riksrekryterande program med egna examensmål	1	0,4%
Totalt	227	100,0%

Figur 22 Antal och andelar av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt gymnasium i annan kommun 2018 och 2019 utifrån inriktning på program. Andel i procent. Källa: Skolverket.

Val av yrkesprogram

De populäraste programmen för de ungdomar som har valt yrkesprogram, 96 stycken, är Fordons- och transportprogrammet och Naturbruksprogrammet, därefter Bygg- och anläggningsprogrammet, se figur nedan. De sökandes meritvärde ligger mellan 340 i

meritvärde och 85, med ett medelvärde på 178 för de som söker yrkesprogram i kommunala gymnasier.

Yrkesprogram	Antal	Andel
Bygg- och anläggningsprogrammet	13	13,5%
Barn- och fritidsprogrammet	2	2,1%
El- och energiprogrammet	8	8,3%
Fordons- och transportprogrammet	23	24,0%
Handels- och administrationsprogrammet	9	9,4%
Hotell och turism	3	3,1%
Hantverksprogrammet	9	9,4%
Industri tekniska programmet	4	4,2%
Naturbruksprogrammet	21	21,9%
Resturang- och Livsmedelsprogrammet	1	1,0%
VVS- och Fastighetsprogrammet	1	1,0%
Vård- och omsorgsprogrammet	2	2,1%
Totalt	96	100,0%

Figur 23 Antal och andelar av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt yrkesprogram i annan kommun 2018 och 2019 utifrån inriktning på program. Andel i procent. Källa: Skolverket.

Val av högskoleförberedande program

De ungdomar som sökte högskoleförberedande program valde i första hand Samhällsvetenskapsprogrammet och Estetiska programmet, följt av Ekonomiprogrammet, se figur nedan. De sökandes meritvärde ligger mellan 340 i meritvärde och 125, med ett medelvärde på 269 för de som sökte högskoleförberedande program i kommunala gymnasier³³.

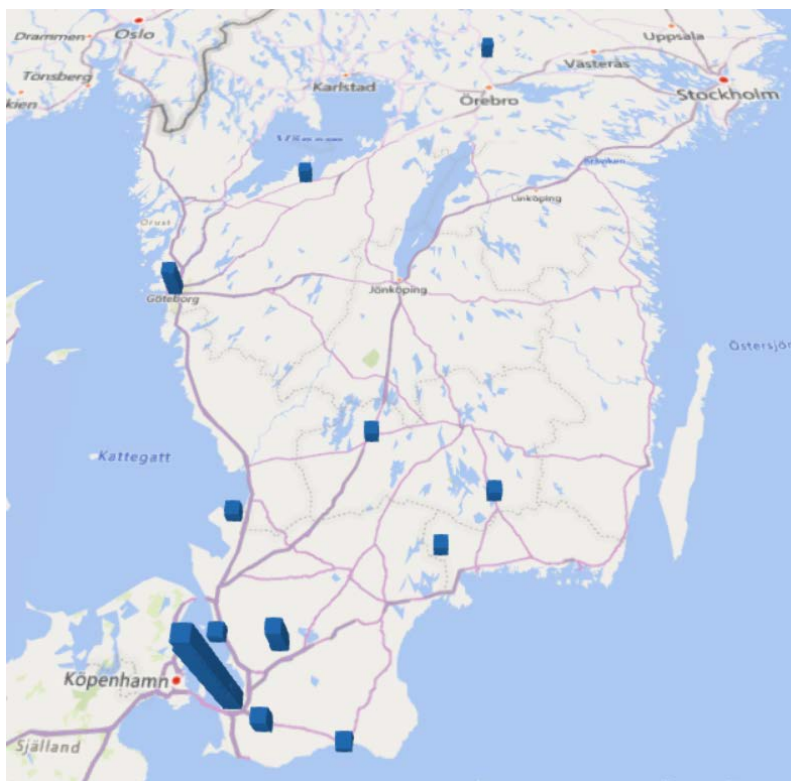
Högskoleförberedande program	Antal	Andel
Samhällsvetenskapsprogrammet	38	32,8%
Estetiska programmet	34	29,3%
Ekonomiprogrammet	16	13,8%
Naturvetenskapsprogrammet	11	9,5%
International Baccalaureate	10	8,6%
Teknikprogrammet	6	5,2%
Humanistiska programmet	1	0,9%
Totalt	116	100,0%

Figur 24 Antal och andelar av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt högskoleförberedande program i annan kommun 2018 och 2019 utifrån inriktning på program. Andel i procent. Källa: Skolverket.

³³ De saknas meritvärde för åtta av de elever som sökt och antagits på IB-programmet på Malmö Borgarskola.

Ungdomar som söker kommunala högskoleförberedande program

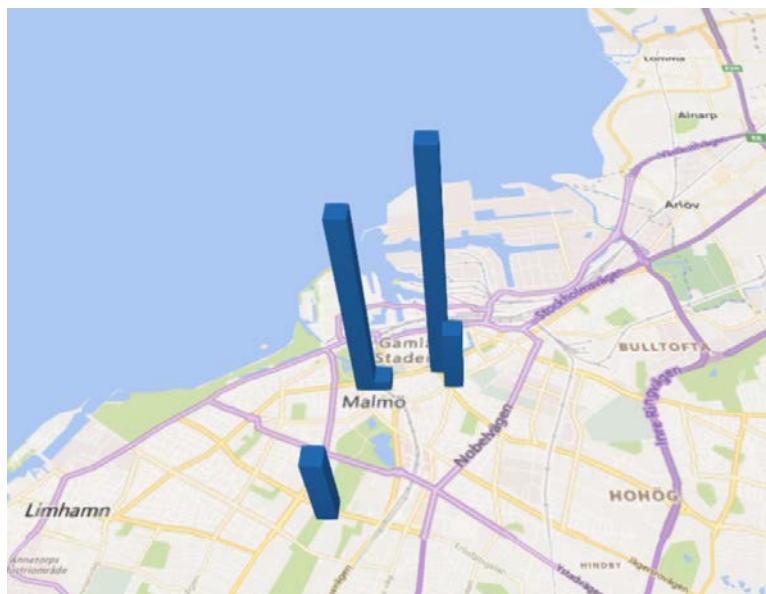
De ungdomar som sökt kommunala högskoleförberedande program i andra kommuner har sökt, och kommit in på, från Åre i norr till Trelleborg i söder, se karta nedan. De hade i snitt 289 i meritvärde när de sökte till gymnasiet.

Figur 25 Antal av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt högskoleförberedande program i annan kommuns kommunala gymnasium åren 2018 och 2019. Källa: Utbildningsförvaltningen.

Skolor och meritvärden Malmö

En absolut majoritet har valt gymnasier i Malmö, 52 stycken eller 75,4 procent, av de 69 stycken som har valt att söka kommunalt gymnasium i annan kommun. Deras meritvärde var 279,2 i medel när de sökte till gymnasiet. Det är bara en som går IB-programmet på Malmö Borgarskola som ingår i underlaget då det saknas meritvärde för de åtta andra som har valt att läsa IB-programmet i Malmö kommunala skolor istället för i Lund.

Figur 26 Antal av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt högskoleförberedande program i Malmös kommunala gymnasium åren 2018 och 2019. Källa: Utbildningsförvaltningen.

De populäraste skolorna för Lunds elever som söker sig utanför kommungränsen är Malmö Latin och Malmö Borgarskola. Elevernas genomsnittliga meritvärde ligger klart över meritvärdes genomsnitt för elever som gått årskurs 9 i Lund 2017, genomsnittligt meritvärde 256, och 2018, genomsnittligt meritvärde 254, för de ungdomar som har sökt Malmö Idrottsgymnasium, Malmö Latin och Malmö Borgarskola. Det är lägre för de ungdomar som har valt Pauliskolan.

Skola	Antal sökande elever	Meritvärde, medelvärde
Malmö Latin	21	285
Malmö Borgarskola	17	272
Malmö Idrottsgymnasium	7	301
Pauliskolan	6	235
S:t Petri skola	1	315

Figur 27 Antal av elever folkbokförda i Lunds kommun som sökt högskoleförberedande program i Malmös kommunala gymnasium åren 2018 och 2019 samt deras meritvärde i genomsnitt. Källa: Utbildningsförvaltningen.

Bilaga 1 Inpendling och utpendling till kommunala gymnasieskolor

De 30 största inpendlingskommunerna för åren 2010 till 2018 till kommunala gymnasieplatser i Lunds kommun.

År	Kommun	Inpendling Kommunal huvudman	Inpendling Enskild huvudman
2018	Kävlinge	672	235
2018	Lomma	646	146
2017	Kävlinge	643	190
2016	Kävlinge	633	172
2015	Kävlinge	622	138
2012	Lomma	620	142
2014	Kävlinge	610	153
2011	Lomma	602	139
2010	Lomma	600	120
2017	Lomma	592	157
2013	Lomma	584	125
2010	Kävlinge	576	205
2010	Staffanstorps	570	129
2016	Lomma	560	135
2013	Kävlinge	555	185
2014	Lomma	543	111
2015	Lomma	541	117
2012	Kävlinge	537	236
2011	Kävlinge	532	226
2018	Staffanstorps	515	190
2011	Staffanstorps	513	145
2012	Staffanstorps	500	134
2017	Staffanstorps	496	157
2013	Staffanstorps	460	133
2016	Staffanstorps	445	146
2015	Staffanstorps	441	140
2014	Staffanstorps	438	126
2018	Eslöv	368	211
2017	Eslöv	337	222

De 10 största utpendlingskommunerna för åren 2010 till 2018 till kommunala gymnasieplatser i Lunds kommun.

År	Kommun	Utpendling Kommunal huvudman	Utpendling Enskild huvudman
2018	Malmö	100	102
2017	Malmö	90	87
2016	Malmö	87	98
2015	Malmö	86	116
2011	Malmö	85	105
2014	Malmö	81	93
2010	Malmö	75	105
2012	Malmö	66	105
2013	Malmö	63	105
2018	Sjöbo	31	0

Bilaga 2 Antalet gymnasieplatser i Lund 2015 till 2018

Antalet gymnasieplatser i Lund, kommunala och enskilda för åren 2015/2016 till 2018/2019 och andel elever från Lunds kommun

År	Folkbokförda elever	Studera- nde, kommunala	Elever i enskilda skolor i Lunds	Elever i kommunala skolor folkbokförda i Lunds kommun	Elever i enskilda skolor folkbokförda i Lunds kommun	Andel elever folkbokförda i Lunds kommun i	Andel elever folkbokförda i Lunds kommun i enskilda	Inpendling, kommunal	Inpendling, enskilda	Uppending, kommunala	Uppending, enskilda
2015/2016	3 330	5 850	2 030	2 470	510	42,2%	25,1%	3 380	1 520	190	160
2016/2017	3 270	6 050	2 280	2 400	540	39,7%	23,7%	3 650	1 740	190	140
2017/2018	3 430	6 210	2 410	2 500	580	40,3%	24,1%	3 710	1 830	200	150
2018/2019	3 710	6 580	2 600	2 670	640	40,6%	24,6%	3 910	1 960	230	170

Källa: Skolverket